1768

JOSEP M.ª DE SAGARRA

LA CARETA

i

Cançó d'una nit d'istiu

Dos actes

BARCELONA
19 - juliol - 1924

19

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/lacaretafarsasen505saga

LA CARETA

Imp. GARROFÉ - Villarroel, 12 i 14 - BARCELONA

JOSEP M.ª DE SAGARRA

LA CARETA

Farsa sentimental en un acte

BARCELONA
Administració-Direcció:
LLIBRERIA ITALIANA
Rbla. Catalunya, 125

PERSONATGES DE LA FARSA

EL DOCTOR PRUDENCI

DAMA ROSALIA

SILVIA

FRANCINA

CARMESINA

LAURETA

ESPIELL

L'EMMASCARAT BLAU

L'EMMASCARAT D'ARGENT

L'EMMASCARAT TOPACI

L'escena representa el palau del duc d'una ciutat imaginària ; l'època és el Carnaval de l'any que varen morir Romeo i Julieta.

Aquesta obra va ésser estrenada el dia 20 de juny de l'any 1924 al Teatre Intim que dirigeix l'Adrià Gual, i baix el següent repartiment : EL DOCTOR PRUDENCI, Enric Gimènez ; DAMA ROSALIA, Mercè Nicolau ; SILVIA, F. Lliteres ; FRANCINA, P. Castellví ; LAURETA, R. Rovira ; CARMESINA, D. Estarch ; ESPIELL, J. Cristòfol ; L'EMMASCARAT BLAU, M. Poblet ; L'EMMASCARAT D'ARGENT, W. Contre, i L'EMMASCARAT TOPACI, J. Cumellas.

Se sent música i van passant els emmascarats agafats del braç, rient i cantant.

Entra el Doctor Prudenci acompanyat del seu deixeble Espiell. Tots dos duen careta negra. El Doctor Prudenci vesteix una disfressa de color carmesí en forma de capa i caputxa tot d'una peça. Espiell va embolicat dintre un mantell gris.

ESPIELL

Quin disbarat, doctor, quin disbarat!

DOCTOR

Però calla, Espiell! De què t'exclames?
Que potsê és un pecat
entrà en un ball i fer ballar les cames?

675193

ESPIELL

Un sabiàs, un doctoràs com vós
que al món no hi ha cervell que no us admiri?

DOCTOR

El sabi, el ruc, el poderós i el gos
fan un mateix papê en el cementiri.

ESPIELL

Però com en un ball podeu fruî,
en mig de tombarelles i caretes
entre un jovent perdut i ple de vi
voltat de dones que no llauren dretes,
amb aquest tuf d'orgia i de pecat
i amb aquest aire d'aventura?
Creieu-me que estem fent un disbarat
i a mi l'esverament encara em dura.

DOCTOR

Sí, fem un disbarat, però que és bell
fê un disbarat per rompre la rutina;
donâ unes ales rosses al cervell
encar que siguin ales de gallina:
sentir-te boig i fer coses de boig
encara que només sigui una estona
i fer-te passâ el goig
de que l'etzar meni la nostra fona.

ESPIELL

Del que dieu no us en sé fer cabal,
no és això el que encomana vostra ciència.

DOCTOR

Mentres peten els trons del carnaval
parlar de ciència és una inconveniència.

ESPIELL

Per seguir-vos a vós ho he deixat tot,
he estalviat la son, el vi i la taula
i ara em dueu per un camí de llot?
Quina fe puc tenî en vostra paraula?

DOCTOR

Del que jo t'he ensenyat no me'n desdic,
però escolta'm, graciosa mascareta,
entre el ball i l'empenta i el pessic
hi ha la vida, la dolça escalforeta
de la vida, i el desvergonyiment
i l'embriagament fi de la vida.
Si saps veure el sentit d'aquest moment
veuràs que entre unes gotes de mentida,
i entre la fusta que vol ser punyal
i entre el satí que amaga una desferra
i l'os desllorigat del carnaval
es pot tocar de peus a terra.
Es pot palpâ amb els dits la veritat

voltat de necis i esperits infectes
molt més que en el teu llibre encarcarat
tot ple de causes i d'efectes.
Els llibres, el beat recolliment,
amb el fret que t'ensuma les sabates
i la llàntia clavada al pensament
i el paper rosegat per les rates!
Ai, tot això, de dies i de nits,
i la pedanteria,
i el ventre aclaparant dels erudits
ple de misèria i de filosofia!

ESPIELL

Però doctor, jo us veig molt malament;
que heu begut una copa enverinada?

DOCTOR

Tinc l'enyorança d'aquell vi coent
que promet la mirada i l'abraçada.

ESPIELL

Entornem-se'n, doctô?

DOCTOR

I si jo no vull,
Si el cor demana gresca i alegria?
Creu-me, amic meu, deixa'm sê aixís avui,
demà, si vols, ja serà un altre dia.

ESPIELL

Jo sóc feble, senyor, i a tot m'avinc ;
si l'esperit és fort la carn és magre.

DOCTOR

Ai, Espiell, ai, ai, ai, ai, què tinc!

ESPIELL

Es clar, teniu poagre,
com que a l'aire de nits no hi esteu fet
i com que això per vós és massa.

DOCTOR

El genoll, Espiell!

ESPIELL

Estigueu quiet!

DOCTOR

No és res, no és res, ja em passa...
Una punxada, un doloret, ai fill!

ESPIELL

Potser que de raó, en tinc una mica.

DOCTOR

Amunt! ja s'ha vençut aquest perill,
n'em a ballar, que toca la musica.

Toca la música i passen tres emmascarat; entren s'aturen Dama Rosalia i Silvia

SILVIA

Dama Rosalia, que diran de vós?

ROSALIA

Silvia, del que diguin no'n pendré cap cura.

SILVIA

Potsê fareu nafres al cor d'un gelós!
Potsê encengui flames la vostra figura?

ROSALIA

Calla, melindrosa, camina endavant.

SILVIA

No és tot u, senyora, músiques i dança,
o bé les novenes de frare Joan,
o bé aquell trissagi de mare Esperança.
No és tot u, senyora, la llar i el cendré,

com aquesta cosa que salta i que frissa,
no és tot u, senyora, travessâ el carré
a punta de dia i a l'hora de missa
i aquesta música i aquest so tan fi,
i aquesta corrua de galantejades,
i aquesta careta de punta i satí,
i aquestes faldilles tan ben repuntades.

ROSALIA

Calla, filla meva, calla, diablet,
deixa que la pena del cor enraoni,
si al genuflectori m'hi moro de fret,
de quatre follies que Déu me perdoni.
Fa tants anys, fadrina, que no sé com són
aquestes estones verdes i daurades,
que em diuen misèries i coses del món,
i són condemnades de totes passades.
Fa tants anys, fadrina, que no he tret el nas
per allí on s'hi cria la roseta fresca,
tants anys, que ni un dia vaig distreure el pas
pel camí on s'hi guanya la fina juguesca.
Que així disfressada mentint el que sóc,
amagant les xacres amb seda i pintura,
si és galta pelada o és barba de boc
aquell que m'envii la boja aventura,
sentiré a l'orella perles i paranys,
coses de silenci o coses de fressa,
no per les arrugues i no pels menus anys,
sinó per la fila d'aquesta disfressa.
Després de la dança que em bressi el meu llit,
i la son m'atrapi contenta, enganyada,

i amb aigua beneita i amb tres cops al pit,
el cel que em perdoni la mala jugada.

SILVIA

I que feu, senyora, un cos preciós.

ROSALIA

La dalla del temps, Silvia, no s'hi nota?

ROSALIA

Oh, ningú diria que aquesta sou vós,
Dama Rosalia, la vella devota.

SILVIA

Doncs anem, fadrina, capdellem enganys,
cama enjogassada dins la mascarada,
que es torni ganyota la cendra dels anys,
i les dents mosseguin la fruita privada.

Entren al ball.

Arriven tres emmascara que duen la disfressa de mateixa forma que el Doct Prudenci, un de tela blava, u altre de tela d'argent, un a tre de tela de topaci.

BLAU

Doncs m'han dit que és aquí.

ARGENT

Qui t'ho ha dit?

BLAU

Geroni l'ha vist sortir de la seva cofurna tot emmascarat, i l'ha vist com es dirigia al palau del Duc.

TOPACI

No pot ésser, com l'ha conegut?

BLAU

Anava amb el seu deixeble, els ha conegut amb la veu.

TOPACI

El Doctor Prudenci en el ball de disfresses del Duc?

BLAU

Sí, sí, tothom sap que el Duc és un llibertí, un jove aixelebrat, el Doctor Prudenci ha esmentat i ha blasmat els vicis del Duc en les cartes privades que envia al consell.

ARGENT

Vet-aquí que el món dóna voltes estranyes, o el meu cap no se m'aguanta bé, perquè aquestes coses no les entenc. Què

hi té de fer un home com el Doctor Prudenci en un ball de disfresses?

TOPACI

Vés a saber, quan ell ho fa alguns motius privats li porten.

ARGENT

Però si la gent se'n entera, el seu prestigi d'home sant i d'home pur, de personatge incorruptible...

TOPACI

No ens hi fiquem.

BLAU

Sí, deixem-ho estar i anem a la nostra feina, guaita quines tres mascaretes. Provem la fortuna, i potser l'ombra de la nit serà propícia, perquè entre els misteris i els amagatalls del jardí, poguem fer una cacera digna de fames millors que les nostres.

Arriven tres dones emmascarades: Francina, Carmesina i Laureta.

ARGENT

Tres dames, tres galants, la sort ens lliga.

FRANCINA

Potsê l'amor de cadascú ens separa.

BLAU

Carnaval ens ha fet amic i amiga.

CARMESINA

Però no ens deixa veure bé la cara.

TOPACI

La cara no hi fa res, si el cor no es cansa
de bategar dins l'abraçada estreta.

LAURETA

Però senyor, no inspira confiança
el cor que duu caputxa i duu careta.

ARGENT

A Francina.

No faig per vós?

FRANCINA

Color d'argent,
color de mort i lluna freda.

ARGENT

Senyora, el meu vestit aquí present
i aquesta plata de la meva seda,
no és mort ni és lluna ni es fatill
que demna i embolica,
és l'argent d'un espill
per si voleu mirar-vos-hi una mica.

FRANCINA

Si només és mirall, cap malifet
hi haurà en vostre progecte.

ARGENT

Ja sabeu que el mirall sempre és discret
i no diu res del que reflecta.

Argent li dóna el braç.

BLAU

A Carmesina.

I aquest blau cel, senyora, no us diu res?

CARMESINA

Blau és color de gelosia.

BLAU

La gelosia avui no fa cap pes,
de gelosia no n'és dia.
Blau és color de cel i mar,
on l'esperit s'hi gronxa i abandona,
un cel i mar que us ofereix l'etzar
per passar-hi l'estona.

CARMESINA

Doncs anem, blau de mar i blau de cel.
La dança és començada?

BLAU

Sou freda, sou amarga o sou crudel?

CARMESINA

Només sóc malfiada.

Li dóna el braç i desapareixen.

TOPACI

I ara restem tots dos, senyora.

LAURETA

Groc de topaci, duresa de cor.

TOPACI

Topaci, cor tendre que enyora
l'orella i la galta d'or,
topaci que vol sê arrecada
i vol ser collaret...
Topaci, pedra delicada
que es mor de fret.

LAURETA

Doncs no patiu, digueu alguna cosa,
conteu-me una mentida ben galant.

TOPACI

Les noces del Topaci i de la rosa?

LAURETA

Topaci, camineu massa endavant.

Desapareixen les tres parelles.

Després d'un intermedi de música en que l'escena a restat deserta, arriba Dama Rosalia perseguida pel Doctor Prudenci.

ROSALIA

Sou una màscara terrible,

sou el diable i el pecat.

DOCTOR

Sou una dama irresistible.

ROSALIA

I vós un descarat.

DOCTOR

Per què fugiu, tan astorada?

ROSALIA

No crideu tant, galant vermell!

DOCTOR

Sou soltera, sou vídua o sou casada,
sou clara o sou rovell?

ROSALIA

Sóc només una màscara que arriba
tot just al ball.

DOCTOR

Doncs si sou una màscara viva,
per què veniu a fer l'escarafall?

ROSALIA

I vós qui sou, sou duc o sou pirata,
sou enamoradiç o sou gelós?

DOCTOR

Sóc un que no punxa ni mata,
sóc... una màscara com vós!
Seieu i reposeu...

ROSALIA

Es que em feu nosa.

DOCTOR

Us faig nosa?

ROSALIA

Sou masa decidit.

DOCTOR

Senyora, jo cullo la rosa
encar que em punxi el dit.

ROSALIA

Veieu?

DOCTOR

Sí, us veig a vós, veig un misteri.

ROSALIA

Procureu sê una mica més discret.

DOCTOR

Quin espia, senyora, pot haver-hi,
aquí tothom té feina i fa el seu fet.

ROSALIA

La raó que em doneu no em sembla bona.
Qui sou? Vostra presència em bé de nou.

DOCTOR

Senyora, som un home i una dona,
no us sembla prou?
Vós sou dona, i això vol dî postura,
i això vol dî insinceritat,
vol dî pell fina que no s'aventura
amb gran facilitat.
Vol dî galta que és tota flamarada
encara que es pinti de blanca gelô,
vol dî boca que vol ser besada
encara que digui que no.
I jo sóc un home, senyora, que espera
la besada i el cel,

però un home vol dî mà graponera,
paraula mig de mel i mig de fel,
ull que no dissimula,
i llavi que no fila molt segû
i dit que no recula
encar que el fruit no sigui prou madû.
Si us trobés al passeig o a l'escaleta,
parlaria un xic més dissimulat,
però com que tots dos duem careta
em sembla que us puc dir la veritat.

ROSALIA

I'el vostre enraonar sou llengua fina,
i no sou buid de cap com tants i tants,
i en la vostra paraula s'hi endevina
el més trapella dels galants.

DOCTOR

Com us penseu que sóc, dolça princesa,
jove, valent, lleal i generós,
o bé minyó de copa i de peresa,
pell de diable o cor de gos?

ROSALIA

Em penso que heu tombat la primavera,
però que no us espanta l'espasí,
que sou bru i ben rissat de cabellera,
llavi de foc, i barba de satí.
Que cremen massa endins les vostres flames,
i jugueu a l'amor com als daus,

i teniu cor ferides dotze dames
i amb totes dotze haveu de fer les paus.
Que l'aldarull i el vi no us desespera,
i si sou un bravates i un lleó,
també sabeu fer cara ploranera
si a l'orella us hi arriba una cançó.
Aixís és com jo em tinc imaginada
la senyoria que el meu ull no veu.

DOCTOR

Aneu una miqueta equivocada,
però sí, ja és això, ja us hi acosteu...

ROSALIA

I vós que teniu bona fantasia,
què penseu del meu rostre i del meu cos?
Sigueu sincer, no aneu amb lletania
de perles i de flors.

DOCTOR

Què us diré, si pensant us faig l'imatge
de les galtes, dels llavis i del front,
hauré perdut l'estona del viatge,
l'imatge no us diria tal com són.
L'imatge que jo fassi, serà plena
de records d'altres dones que jo he vist,
i aquesta imatge té de fer-vos pena
i no vull que se us torni l'aire trist.
Perquè si he vist fins ara dones belles,
dones pintades dels millors colors,

també estic ben segur que totes elles
serien lletges al costat de vós.

ROSALIA

Sou bo per teixir versos d'una faula
i per cantâ un elogi ben cantat.
Jo us volia sincer de paraula
i us trobo una miqueta exagerat.

DOCTOR

Senyora, la retòrica és la salsa,
potser he anat massa enlaire fent el bot,
quan s'ha de quedar bé amb la llengua falsa,
cal quedar bé del tot.

ROSALIA

Festegeu d'una guisa molt estranya,
però m'agrada que sigueu aixís.

DOCTOR

Guanya qui perd, i perd qui guanya,
parlâ amb les dones és un compromís ;
al cap de vall, senyora, la conversa
poc que serveix de res,
s'enraona del turc i del persa,
es diuen coses de molt pes.
I quan es tracta de la galania,
es fa el que jo us he fet,
són mentides que es diuen cada dia

però no deixen satisfet.
Digueu-me, doncs, quina cambra amagada,
quin carrer, quina sala i quin repòs
amaga la careta emmascarada
i el pom de lliris d'aquest cos.

ROSALIA

Amic meu, us agrada anar depressa,
sou ben parlat i sou molt atrevit.

DOCTOR

Senyora dama, quan la copa es vessa
s'ha de beure la copa desseguit.

ROSALIA

Tindreu el que voleu.

DOCTOR

Sí, ja reposo.

ROSALIA

Però amb condicions...

DOCTOR

I quines són?

ROSALIA

La primera que imposo
és que us tregueu la màscara del front.

DOCTOR

Això és demanar molt, senyora meva.

ROSALIA

Si no és aixís, adéussiau.

DOCTOR

Som enemics? Hi ha guerra sense treva;
no puc tenî esperances amb la pau?

ROSALIA

No ens veu ningú, ensenyeu-me vostra cara,
lleveu-se la caputxa un sol moment.
Feu-me aquesta mercè.

DOCTOR

No pas per ara;
sense caputxa perdo un cent per cent.

ROSALIA

Creuré que teniu llengua de baladre,

i que la lepra us ha desfet el nas,
o bé que sou un assassí o un lladre,
si no em voleu mostrâ la faç!

DOCTOR

Doncs fet, aquí em teniu!

ROSALIA

Vós?!!!

DOCTOR

Sí, princesa,
sóc jo, no em coneixeu?

ROSALIA

Prou que us conec!

DOCTOR

Aquell galant tot gràcia i tot bellesa,
veieu, és una mena de rebrec!

ROSALIA

Però, doctor! Heu fet una follia.

DOCTOR

Impròpia dels meus anys, no és veritat?

ROSALIA

Si fos de vós me'n avergonyiria.

DOCTOR

I vós, no sentiu gens de pietat?...

ROSALIA

Pietat? Si veniu a fê el trapella,
i us disfresseu com un festejador?

DOCTOR

I ara parlo d'amor a una donzella!
Es una cosa que no té perdó!
I tu no saps, desconeguda,
el que és sentir-te sol, veure't morir
en mig d'una gentalla saberuda,
respirant aquell tuf del pergamí,
remenant mil potingues, mil esències,
discutint mil misteris, mil raons,
sentí el gel en el cor de tantes ciències,
i obrí la boca per cantar sermons.
Veure que dins la teva cambra humida
tot és calma i silenci, tot és mort;
i allà baix, al carrer, salta la vida,
salten les coses de la pell i el cor.
Veus passâ aquella mossa riallera,
veus passâ aquell fadrí toca timbals,
i aquella vídua que l'amor espera

després dels parenostres i els missals.
Veus la finestra com es pinta tota
d'aquella rosa que tan bé li escau,
i veus la font que riu, l'arbre que brota
i la muntanya i el celatge blau.
I un dia sents adintre la menjera
de riure amb els que riuen, de sentî
aquesta engúnia de la primavera
que fa tants anys que et va fugí.
I fas això, fas una bogeria,
i trobes una dona, i vas dient
allò que en altres temps el cor diria,
allò que et viu tan lluny del pensament.
T'aprofites del ball i la careta,
i et tornes una mena de farsant,
vius amb la sang i el pit una estoneta,
i rius pensant que els altres no ho sabran.
Perxò et demano que t'em tornis mansa,
m'he mostrat tal com sóc, no em queda res,
el meu pecat només és enyorança
del temps que tu m'hauries dat un bes.
Però plores, la teva rialleta
s'ha entroncat, al sentir-me t'he fet mal,
digues què tens, daurada mascareta,
perla del Carnaval?

ROSALIA

No, no tinc res, deixeu-me, estic cansada,
vull fugir...

DOCTOR

Vols fugir, vols pendre el vol

ara que estàs desencantada,
ja ho veus, em deixes sol.
Però mira, no fugis, criatura,
ja no parlaré més,
deixa'm veure una mica la figura,
deixa que et miri el rostre i fuig després.

ROSALIA

Això mai!

DOCTOR

No m'ho neguis, mascareta,
ja veus que t'he mostrat el meu secret.

ROSALIA

Mai, deixeu-me!

DOCTOR

No et llevas la careta?

ROSALIA

Això que feu, doctor, és molt mal fet.

DOCTOR

Et vull veure, et vull veure una vegada,
sóc vell, però tinc molta voluntat.

ROSALIA

Sou un covard!

DOCTOR

Només la pell rosada,
només veure't el rostre i s'ha acabat.
I com que ho vull ho faig, que ets temptadora...

ROSALIA

Sou un mal cavaller, deixeu-me us dic.

DOCTOR

Llevant-li la careta i descobrint-li els cabells.

Oh Déu, què he fet! Perdó... perdó, senyora...

Apart.

Ja no sé si somnio ni on estic!

Alt.

No em voleu perdonâ?...

ROSALIA

Sí, jo us perdono...

DOCTOR

Suposeu que si jo ho hagués sabut...
De tot el que estic fent no me'n adono...
Davant de vós em veig perdut...

ROSALIA

Què pensareu de mi?

DOCTOR

Penso, senyora,
el que de mi fa poc heu pensat vós.
Som dona i home, raça pecadora,
i som de carn tots dos.

ROSALIA

Havem volgut tastar la mascarada
i el vi de les passades joventuts...

DOCTOR

L'etzar ens ha jugat una passada
i l'un i l'altre havem anat venuts.
Ja fa molt temps, madama Rosalia,
que en un ball com aquest ens vam trobar,
al cor teníem força i alegria,
i força als dits per apretâ la mà.
Vós ereu, com hi ha Déu! molt bella mossa,
tenieu un mirâ ben temptador,

galta rosada i trena rossa,
no recordeu que jo us vaig fê un petó?...

ROSALIA

Oh vell amic! perquè l'scalforeta
torni en els llavis, per parlar galant,
posem-nos la careta...

DOCTOR

Teniu raó... Aixís?... Doncs endavant...
La careta! qui sap si dins la dança
molts com nosaltres estaran mentint.
Qui sap si hi ha algun peu que es cansa
i un cor que estima defallint...
I dintre el ball, i dintre i fora,
i en tot carrê i arreu del món,
al matí i a la vetlla i a tot hora,
les caretes menteixen el que són...

ROSALIA

Deixeu, doctor, vostra filosofia...
i entornem-se'n al ball, si sou servit.

DOCTOR

Tens raó, platejada Rosalia,
que visqui la careta d'una nit!

FI DE LA FARSA

CANÇÓ D'UNA NIT D'ISTIU

JOSEP M.ª DE SAGARRA

Cançó d'una nit d'istiu

Comèdia sentimental en un acte

BARCELONA
Administracio-Direcció:
LLIBRERIA ITALIANA
Rbla. Catalunya, 125

Aquesta comèdia obtingué el premi únic en el concurs obert per l'associació de la Premsa Catalana l'any 1922.

Fou estrenada al teatre català Romea el 20 de maig de 1923, amb el següent repartimen :

EL MARIT, Sr. D. Aymerich ; LA DONA, Sra. E. Baró ; LA VEÏNA, Sra. M. Morera ; EL LLADRE, S. B. Grases.

DRAMATIS PERSONAE

EL MARIT. 50 anys.

LA DONA. 25 anys.

LA VEINA. 60 anys.

EL LLADRE. 20 anys.

L'acció esdevé en un recó de l'Empordà pel temps de la guerra del francès.

L'escena representa una d'aquelles cambres de bell espai, amb alcoba al fons com es solen trobar en les velles masies catalanes. A mà dreta la porta d'entrada; a mà esquerra una finestra amb porticons de noguera i festejadors. Una taula i unes cadires que hi vagin bé, amb quatre fòtils i cinc atuells o el que es cregui més apropiat.

Quan comença la comèdia, a l'escena només hi haurà el Marit en mànegues de camisa, i adobant-se el corbatí davant del mirall. Fa negra nit, i la cambra estarà illuminada per dos canalobres.

EL MARIT

Cantant.

«El vicari de Flassà
n'ha fet una obra molt bona...»

Para de cantar i fa una ganyota, amb les dugues mans abocades al coll de la camisa.

...I ara si se t'arruga o se t'allisa...
Ara si estires... i no pots cordar...
Maleït siga el coll i la camisa!...

Pausa.

Punyal de repunyal! Que fa suar!

Una vegada adobat el coll i el corbatí, fa un sospir i agafa un porró que té damunt la calaixera, deixa anar un traguet ben llarg, torna a sospirar, es mira al mirall, somriu i repren el cant.

«S'ha llevat a mitja nit
per 'nâ a confessâ una dona...»

Comença després a cercar el gec per les cadires i es va enfadant de mica en mica.

...I on s'ha ficat el gec? I torna, i mira,
redimontri de tràngols, res, Joan!...

Entrompessà amb una cadira.

Mal llamp que fassi estelles la cadira!...
Si a mà ve deu estar-lo respallant.

Atravessant l'escena i anant cap a la porta.

...Res, no t'hi cansis i recula.
I l'hora de sortî és ben frec a frec.

Obrint la porta i cridant.

Maleïtsiga la mandra! Ei, tu, gandula,
On m'has ficat el gec?

LA DONA

Entrant amb el gec a la mà.

Què crides? Baladrer! Llengua d'ortiga,
aquí el tens el teu gec! Uix! Malparlat!

EL MARIT

Malparlat? Malparlat? Maleïtsiga
el rectô i l'escolà que ens han casat!
Que no vals per anar ben pentinada,
ni pelar trumfes, ni cosî un estrip...
I d'agunatar-te sota la flassada
repunyal! ja començo a estar-ne tip...
I ara que si s'anaiga o si s'enyora,
ara que es cansa de pujâ el replà!...
Com hi ha Déu! Ja n'ets prou d'embafadora!
Només serveixes per ploriquejar...

LA DONA

Ploriquejar? De tu i la mala vida,
i la guitza que em dones si et ve bé,
i aquest porró que no li saps la mida
i els capcigranys que t'han parat l'esquer...
I ara diga'm: On vas en so de plaga?
No ets mal pollastre per tirar-te al sot!
Que no ho veus que l'edat ningú l'amaga,
i tu ja fas esquena de vellot?

EL MARIT

Vellot? No sé què hi veus, sang de mustela!
Sàpigues que me'n vaig allí on em plau.

LA DONA

I tornaràs després ben a la vela?

EL MARIT

Mira noia, tinguem la festa en pau.

LA DONA

Que et penses que m'agrada, perdulari,
estar-me tota sola amb els fogons,
passant i repassant el meu rosari
i anar picant de dents i de talons?
Que et penses que m'és cosa molt bonica
tremolâ embolicada dins del llit,

sentit el sorollet que fa la pica
i el lledrar d'algun gos escanyolit?
I allí soleta anar menjant les hores,
mossegant el coixí i el matalàs,
i ara rius i ara cantes i ara plores
esperant el moment que arribaràs?
I veure't amb la llum de matinada
tot armat de misèries i rampells
i aguantar-te el neguit i la bravada
de tot l vi que portes als budells?
Per això em vaig casar? Més em valdria
la mala enderga i la cançó d'abans,
i fer la calderada cada dia
amb els renys de l mare i dels germans!
Per això em vaig casar? Per ser perduda
adintre de les ungles d'un vellot,
boca de fel i ventre de beguda,
que m'avorreix i em té d'escarrassot?
I si ho digués ningú ho voldria creure!...

EL MARIT

Mira, dona, no em vinguis amb sermons!

LA DONA

Ja pots xiular si l'ase no vol beure,
no hi valen i els gemecs ni les raons...

Silenci; el Marit agafa el porró i torna a fer un traguet, es posa la gorra, pren una bareta de freixa i es mira la

seva dona de cap a peus ; després diu amb molta calma.

EL MARIT

Vaja, un vellot! Mireu la llucareta,
mireu la flor de malva, quines dents!...
T'has posat la cotilla massa estreta,
i vet-aquí les puces que tu tens!...
Res, et cases, per 'llò de la bugada,
per mor de que et surgeixin els forats,
per l'hivern i l'arròs i la fillada
i perquè al cel la ballarem plegats...
I res, si la vols freda et surt calenta,
et gires i ja dus la corda al peu...
I encara es queixa!... I mai la tens contenta!...
I amunt! I garranyiu i garranyeu!

Torna a fer un traguet de vi.

LA DONA

Sí, sí!... I no beguis tant!

EL MARIT

Mira, mestressa,
et dic que ja n'hi ha prou d'aquest color,
aquesta nit ja has remogut prou fressa...

LA DONA

Vols que de tot et digui «Sí, senyor»?

EL MARIT

Vull que callis d'un cop i prou sardana,
que amb mi tampoc s'hi ha de ficar ningú,
Com que faré el que em donarà la gana
si em vas darrera, doncs pitjor per tu...
Que tens uns dits que són potes d'aranyes...
Escombra... i renta... i apedaça i cou...

LA DONA

I si al front t'hi sortien dues banyes?...

EL MARIT

T'en guardaries prou!
Que ja m'entenc amb els morrets que furen,
i no sé viure amb perdigons al pap...

LA DONA

Doncs diu que de més verdes en maduren...

EL MARIT

Però la meva mà no en falla cap.

El Marit se'n va roncejant i darrera la porta se'l sent com canta la seva cançó del «Vicari de Flassà»; la Dona seu

malhumorada i desseguida entra la Veïna.

LA VEÏNA

Fa un aire més calent, i jo estic morta!

LA DONA

Sou vós i en 'questes hores? Santa nit!

LA VEÏNA

Sí, mira, el teu marit m'ha obert la porta...
Ja n'és de poca pena el teu marit!...
Saps, ara vinc de veure la malalta,
i abans d'arribâ a casa, m'he pensat
de pujar-te a mirar si tens la galta
amb aquell coloret tan desmaiat...

LA DONA

Doncs veniu bé perquè estic sola.

LA VEÏNA

Només per reposar quatre minuts...
Al teu marit li agrada la tavola!...
Els anys que té, mireu que els duu ben duts!...

LA DONA

El meu marit!...

LA VEÏNA

Ja va amb l'esquena dreta!...

LA DONA

Doncs us dic que és un cas com un cabàs.
Maleït casament!...

LA VEÏNA

Ai sí, pobreta!...
Si sabessis la llàstima que em fas!
I vés... aguanta't i sossega't ara...
I amb un cosset tan ben afavorit...
I això són coses de la tva mare,
que podies triar millor partit!

LA DONA

Ja us dic que és una vida ben jueva...

LA VEÏNA

Ai Verge! Amb aquests ulls i aquestes dents!
Però ara, ben mirat, la culpa és teva...

LA DONA

Què voleu dir, veïna?

LA VEÏNA

Ja m'entens!...
I mira que trobar-te jove i fresca,
i veure encara que un taúl pansit,
si és pel vi o per afany de la juguesca
t'ofen i t'abandona cada nit!...
Que un vell li sembli que no li ets prou bona,
i tu t'estiguis consumint de fret!
I ell segueixi el camí d'una altra dona
com qui caça perdius amb el botet...

LA DONA

I tan li fa si rius com si sanglotes;
i si li vaig amb veu de ploricó,
aleshores, Déu meu! les pago totes,
si et queixes és pitjor!

LA VEÏNA

I tot l'any el mateix! Pel temps que neva
i pel temps que plovisca i fa caliu...
Però ara, ja ho dic, la culpa és teva,
que pots caçar la sort de viu en viu...
I és pel teu gust que estàs aixuta i prima,
i que t'agrada un xic aguantâ el pes...
Que tu saps que hi ha un home que t'estima...
I... no li ve d'una unça... ni de tres...
I tindrien bon gust les abraçades
que no és d'aquells del puny escanyolit...
I ara si plouen unes arrecades,

i un mocador de puntes i un vestit...
I ets tu la que has filat la droperia
per no deixâ aquest cau de soletat,
que el teu marit... ni se'n adonaria!
Mare de Déu! Si sempre va emboirat...
Ara... si et feies la galteta fina...
Si et feies la llameca del saler...

LA DONA

Deixeu-ho còrrer tot això, veïna,
ja sabeu que no vull i no pot ser...

LA VEÏNA

Pitjor per tu, pitjor per tu; les velles
entenem més de casa i de govern...
I per mor que no us petin les costelles,
per la pòr que teniu d'anâ a l'infern,
us aneu empassant l'aigua amarganta
i us esclafeu les puces tremolant,
i quan sentiu un rossinyol que canta,
aneu a encomanâ-us al primer sant!
Però no ho veus, trosset de criatura,
que tot pot anâ llis i amagadet?...
I si la cosa dura o si no dura,
mentrestant t'ha servit per passâ el fret!
I si no és el mateix que dî el rosari,
en el teu lloc no és res esbojarrat...
I després vas i ho contes al vicari
i amb aigua de la pica és perdonat!

LA DONA

No em fa por que ell em tregui de la taula,
o bé m'enfonsi un ganivet al cor...
Però jo no tinc fetge de barjaula,
no em fan seguí unes arrecades d'or.

LA VEÏNA

Tu mateixa, veïna, tu mateixa...
Ja saps que tot ho deia pel teu bé,
que em fa malícia veure'l com s'engreixa
i tu et tornes més groga que un paller...

LA DONA

Sí, què hi fareu... Són coses de la vida!

LA VEÏNA

I jo me'n vaig a casa desseguit...
Pensa amb l'hereu que a bodes et convida...

LA DONA

De mi no en treurà res, ja està ben dit.

LA VEÏNA

Anant-se'n.

Fa negra nit!

LA DONA

Sembleu una cucala...

LA VEÏNA

No baixis, no, que fóra un disbarat!...

LA DONA

Com vulgueu.

LA VEÏNA

Si tens llum sota l'escala!

LA DONA

El mosso encara deu estar llevat.

Surten totes dugues i desseguida torna a entrar la Dona.

LA DONA

Sola.

El meu marit, ja s'ho mereixeria...
Per poca pena, per gandul, per xai!
Però aquesta ombra de dolenteria
sobre el meu cap, no té de vindre mai!...
Senyor Déu meu, no és pas com me'l mirava

un casori, si es talla malament;
és un roser que sols l'espina em clava
i l'oloreta se l'enduia el vent!...
Pensar que en aquells dies de fadrina,
sospirava molts cops al cap al tard,
imaginant el gust de la farina,
cuita i pastada dins la meva llar!...
Quantes nits com aquesta, amb lluna nova,
pensava com seria l'ull lluent
del fadrí que em dugués dins de l'alcova,
després dels pollastrets del casament!...
I aquella mena d'abraçada estreta,
i el llavi si és raspós i si és humit,
i la mà, tremolant una miqueta
quan comencés a descordâ el vestit...
Dels minyons que em rondaven per les vores,
deia: quin serà el teu fresc i galdós?
Serà rissat i negre com les mores,
o tindrà al pèl un pensament de ros?
Serà amic de petar les xurriaques,
home d'eugües i mules i renecs,
serà tranquil i munyirà les vaques
i el gos li anirà amb festes i gemecs?...
La salzareda s'ha tornat calvari!...
I després d'enfilar tants pensaments,
m'han casat amb un tros de perdulari
que no m'estima, i no l'estimo gens!

Una pausa llarga; obra la finestra de bat a bat.

I quina xafagor! L'horta panteja
com una dona que s'estés morint...

I fa una olor de fruita que mareja...
Dins de la sang m'hi bull un mal instint!
Fins la finestra el presseguê es decanta,
a la parra les vespes fan soroll...
Tinc a les dents una sabô amarganta,
un gust fort com de menta i de fonoll...
I puja de la llet de la figuera,
i del verol que s'infla en el gotim,
una bravada aixuta que m'esvera...
com si allà baix hi fessin algun crim.
Com si pels volts de la clotada humida
un gripau somiqués de cara el fang...
com si estés en perill alguna vida
i es rentés una mà bruta de sang...

La Dona s'aparta de la finestra i es du les mans a la cara. Hi ha un moment de silenci. Aleshores es veuran a la cornisa de la finestra dugues mans que s'arrapen, després un cap amb un ganivet a la boca i desseguida tota la figura d'un fadrí que fa un bot dins de la cambra. La Dona a l'adonar-se'n té un crit d'esglai, i el fadrí li salta al damunt, el punyal en una mà i amb l'altra li agafa el coll, però al sentir el contacte de la pell de la Dona, el Lladre deixa caure el ganivet a terra, i es queda palplantat da-

vant d'ella mirant-se-la amb els ulls oberts. De primer cop no saben pas què dir-se, però una mena de simpatia estranya s'ha comunicat ràpidament de l'un a l'altre. El Lladre és un fadrí de vint anys, primet i aixerit, va amb una camisa i unes calces tot desarrapat.

LA DONA

Què vols... covard?

EL LLADRE

Us ha esverat la fressa?

LA DONA

Què cerques aquí dalt, sang d'esperver?

Pausa.

EL LLADRE

Us dic que m'escolteu, mestressa,
poc que ho volia fer...
...Sabeu, m'han esmolat totes les anques,
i m'han dit entre empentes i lladrucs:
«Si no saltes depressa aquelles tanques,
t'esberlo com un préssec ple de cucs.»

I si us peta el garrot contra l'esquena...
I si us fan un xibarri baladrer,
cames amunt encar que et dongui pena!...
Però... que és cas! Jo no ho volia fer!...
...Mireu, sols he robat quatre vegades,
que en això de les ungles hi sóc fresc...
Però res de pessics i esgarrapades,
són coses que s'enganxen com el besc.
...Però, avui, m'han dit: treu la valentia,
l'ullal en forma i apuntar ben dret!...
Vós heu ensopegat el primer dia
que estrenava aquest tros de ganivet...

LA DONA

I ara què vols?...

EL LLADRE

Mirant-se-la encisat.

Ara? no res pubilla...
Vos he vist... Què diable! Tan se val!...
Venia per robâ un tros de cotilla...

LA DONA

Amb una veu molt dolça.

Es veritat que no em vols fer cap mal?...

EL LLADRE

Jo? Fer-vos mal a vós?...

LA DONA

Que no venies
alçant el ganivet com un butxí?...

EL LLADRE

Es cert!...

LA DONA

I doncs?

EL LLADRE

Deixeus de ximpleries!...
Res, que primer me'l clavaria a mi...
Que voleu que me'n vagi?... Que us faig nosa?
Si us faig por desseguit torno a saltar?...

LA DONA

No, que estàs molt cansat, ara reposa...
No em fas gota de por, si et vols quedar.

El lladre mig encantat dóna un cop d'ull per la cambra, després ho va repassant tot amb un bon humor de criatura.

EL LLADRE

Ja n'hi teniu de coses i cosetes,

ja n'hi teniu de punta i serrellets,
i quadrets i miquetes i estampetes
i diner malgastat per les parets!...
I en aquest llit dormiu, senyora Jove?...
i que s'enfonza bé aquest matalàs;
doncs res, us dic que ja dormiu ben tova;
i poc que hi ha ningú pel vostre braç!...
Si jo tingués aquesta lletania!...
Refuma! Si tingués aquests llençols!...
Em sembla que ningú m'atraparia
fet una olla de cols...
Uuix, quin moble de Déu i de sa Mare!
Renoi, quin porronàs, i de gal dret!
i ple d'un vi que fa molt bona cara!...
Mestressa, que em deixeu picâ un traguet?...

Fa un traguet de vi, després sospira. Pausa llarga.

LA DONA

Escolta, que tens gana?

EL LLADRE

Una miqueta...

LA DONA

Els que feu aquest salt de gat mesquer...

EL LLADRE

Passem una diada molt estreta,
i quatre coses m'hi vindrien bé...

La Dona surt un moment per dur-li una mica de vianda.

EL LLADRE

Parlant amb ell.

Ja et dic que és una nit aprofitada!
Si l'avi se n'entera em deixa nou;
i com hi ha Déu que té la mà pesada,
l'esquena encara em cou...
...He vingut per robar?... Prou és mentida!
He vingut... què em sé jo pel que he vingut!...
Tot són jocs i misteris de la vida...
...I si ara m'agafessin?... Res, cucut!...
...M'he tornat com un frare dalt la trona,
se'm moren els renecs adins del pap...
Però... és que té uns ullets aquesta dona,
diable! que em farien rodâ el cap!...

Torna la Dona, li posa un plat amb vianda a la taula. Ell s'asseu tímidament, i menja amb molta gana, la Dona se'l mira sense dir res; pausa llarga.

LA DONA

No et fa vergonya aquesta vida lletja,
i no et fa por que et cacin com a un gos?

EL LLADRE

Es haver-hi nascut... tenir-hi el fetge...
No ens entendríem pas nosaltres dos...

LA DONA

En tu hi ha alguna cosa que m'esvera,
i em sembla que fins ets malaguanyat...

EL LLADRE

...D'aquest ofici, el pare també n'era...

LA DONA

Lladre com tu?

EL LLADRE

I es va morir penjat...

Fa un traguet de vi.

No tothom pot tenî aquestes pedretes,
tres pruneres i quatre cirerers;
i anar dalt la tartana fent dentetes,
i saccejant la bossa dels diners...
Que el meu pit és un préssec que se'm corca?...
I bé, qu èli faré, pobre de mi!...
Que un dia puc ballàr dalt de la forca?...
Ja se sap que tothom ha de morî!...

Fa un altre traguet.

LA DONA

Deuries enfilar-te una altra vida...

EL LLADRE

Ja és mala llei la vida del bastaix!...

LA DONA

Però tu fas la cara escoterida
i poc que tens la pell de llargandaix.

EL LLADRE

Ja veureu... Com que el pare també n'era!...

LA DONA

Saps què vol dir ser lladre?... En tens esment?...

EL LLADRE

I no sóc pas un lladre de primera,
ja veieu que no passó d'aprenent...

LA DONA

Després d'una pausa.

Avui potser, potsê és el primer dia,
que m'he trobat un cor al meu costat,
amb aquest aire de selvatgeria
no sé què m'has robat...
M'agradaria veure't bé la cara,
sense vergonya i amb la llu mdel sol,
i no mig d'amagat, com et veig ara,
que m'ets una espurneta de consol,

i m'ets com una mena de quimera,
i em xiules com un vent desesperat...
I et voldria amoixar la cabellera
sense fer ni una gota de pecat...
I diria que aquesta és la vegada
que vora meu esclata més olor...
I pensar que has saltat a l'impensada!
Pensar que ets lladre em fa una esgarrifor!..

Ella ha dit això mig per ella mateixa sense mirar-se'l gaire; el Lladre es queda tot parat i emocionat i se li acosta tímidament.

EL LLADRE

Teniu una veu dolça, vós, pubilla,
una veu per tocar-me el voraviu...
I jo que sols rosego crits de guilla!
...Aquest parlâ és com pomes al caliu...
I m'agrada la cambra fresca i neta,
i reposar-m'hi com si meva fos...
Però... deixeu que us digui una miqueta
que el que m'agrada més de tot sou vós...
I us daria l'estrella fina i alta
que ens mira enllà com un ullet de foc,
si us pogués fê un petó al mig de la galta...
Vós direu si demano molt... o poc...

Després d'un gran silenci la Dona s'aparta d'ell, i en aquest moment se sent el Marit que

torna cantant la famosa cançó del «Vicari de Flassà».

LA DONA

El meu marit!... La nostra sang perilla!...
Per caritat... Depressa, té el punyal...

Ell sense saber com se les manega, tot emocionat, agafa el punyal i es disposa a saltar per la finestra, abans de desaparèixer li fa un petó a la galta.

EL LLADRE

Adéussiau, adéussiau, pubilla!...

LA DONA

Baixa poc a poquet... No et fassis mal!...

La Dona tanca la finestra, es posa les mans al pit que li batega fortament i espera uns segons que arribi el seu marit, el qual entra desseguit a l'escena una mica begut.

EL MARIT

Ai repunyal! Encara estàs llevada?

LA DONA

Sí, estic llevada... No tenia son...

EL MARIT

I quina nit! Si en fa de bona estada,
me l'hauria passat vora la font...
Seria bella estona...
Si pugués dur-hi el matalàs, s'enten...
I si la font... fos més bona minyona...
i si ragés gotetes d'aiguardent...
Au! que no vas al llit?...

LA DONA

Sí, desseguida...

EL MARIT

...Apretava la calda aquesta nit...
I l'aiguardent cremava... Quina vida!...

Es comença a despullar, tira el gec damunt de la taula.

Au! que no vas al llit?...

Es treu el coll, i comença a rondinar la seva cançó del «Vicari de Flassà». La Dona se'l mira i s'aixuga amb la mà una punteta de llàgrima. El teló cau poc a poquet...

FI DE LA COMÈDIA

Director: J. NAVARRO COSTABELLA

OBRES PUBLICADES

Cap de Flames. — El marxant de Venècia. — L'e
demà de bodes. — La cançó del vell Cabrés.

DEMANEU-LOS A LA

LLIBRERIA ITALIANA

Rambla Catalunya, 125

DISSABTE

El formidable drama d'Enric Ibsen

ESPECTRES

La comèdia d'en J. Pous i Pagès

L'endemà de bodes

edició de luxe en paper de fil, es ven al preu de 4 pessetes a l

Llibreria Italiana

Volum **V** Preu: **50** C